

Allen's work successfully provides the reader with a critical view of the conventional conceptualisation of research on and the portrayal of sexuality education and shows how new materialism can offer a different and more complex set of lenses to enhance our understanding and enable newness in the field. The book was written as simply as it possibly could be on this hard to grasp subject. And her closing remarks leave the reader with questions similar to her own about the boundaries the new materialism, and how hard it would be to operationalise the new materialist approach. While it is clear that how we study sexuality education needs to be expanded, it is less clear how new materialism might influence actual curricula, when, under any approach, things like consent and social justice are difficult to operationalise, and the conduct of the humans that education seeks to influence are under ethical and legal constraints. Does one teach what we and students do is intra-actively constituted at every moment of a decision? Where would agency and ethical responsibility for the intra-actively imagined student come into play?

References

- Allen, L. 2018. *Sexuality Education and New Materialism: Queer Things*. New York: Palgrave Macmillan.
- Barad, K. 2007. *Meeting the Universe Halfway: Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning*. Durham: Duke University Press.
- Davies, B. 2016. Ethics and the New Materialism: A Brief Genealogy of the 'Post' Philosophies in the Social Sciences. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education* 39 (1): 113–127, <https://doi.org/10.1080/01596306.2016.1234682>.
- Koro-Ljungberg, M. 2016. *Reconceptualizing Qualitative Research: Methodologies without Methodology*. London: Sage.

Sexualita od dětství po dospívání

Eva Čivrná

Lamb, S., Gilbert, J. (eds.). 2019. *The Cambridge Handbook of Sexual Development: Childhood and Adolescence*. Cambridge: Cambridge University Press.

Editorky Sharon Lamb a Jen Gilbert nabízejí v knize nebývale komplexní pohled na roli sexuality jak v dospívání, tak i v dětství. Příspěvky autorek a autorů v knize *The Cambridge Handbook of Sexual Development, Childhood and Adolescence* se

sblíhají do tří základních otázek: Co je to sexuální vývoj? Jak jej můžeme studovat? Jakou roli v něm mohou hrát dospělí, včetně institucí, jakými jsou média, rodina a vzdělávací systém? Odbornice a odborníci z širšího pole sociálních věd od sociologie, antropologie, psychologie až po vzdělávání a historii se tak scházejí při konverzaci, jež je ukotvena v rozmanitém poli disciplín, mezinárodních kontextů a metodologických přístupů.

První část knihy je rozdělena na dětství a dospívání. Dětství je uvozeno textem autorek Sharon Lamb, Lindsay White a Aleksandra Plocha (s. 17) o tom, zda (a jak) mají děti nějakou formu sexuality. Téma dětské sexuality dále Sharon Lamb a Lucie Jarkovská (s. 76) rozvíjejí v textu o nevinnosti a zranitelnosti dětí. Odkazují na historickou proměnu vnímání dětí a dětství, kdy právě posun k nevinnosti je spojen s tabuizací dětské sexuality, respektive jejím teoretickým vymizením (s. 77). Neopomíjejí ani politický rozměr, jenž „dětská nevinnost“ nese, a ukazují, jak konzervativní politika toto vnímání využívá proti genderu a rétorice LGBT (s. 79). Tyto dva texty vnímám jak pro knihu, tak pro uvažování o dětské sexualitě jako zcela zásadní, ačkoli celá sekce nabízí mnoho dalších podnětných kapitol.

Stejně jako část věnovaná dětství, i ta věnovaná dospívání nabízí široký a intersekcionalní pohled. Představuje témata sexuálních menšin, mladých transgender lidí, ale i souvislost se sociální třídou nebo etnicitou. Pro mě osobně byla velmi inspirující kapitola Rosalind S. Chou a Brittany Taylor (s. 241) nazvaná „Yellow Fever and Yellow Impotence“ řešící polaritu vnímání asijsko-americké sexuality, respektive to, jak je na dospívající nahlíženo. Autorky ukazují, jak jsou těla a sexualita bělochů a bělošek předkládány jako norma, zatímco jiná těla a odlišná sexualita bývají prezentovány perspektivou stereotypů. Ať už jde o sexualizaci, exotizaci, či naopak prezentaci jako nenormální, dysfunkční, případně ne natolik žádoucí nebo přitažlivá, představují tyto stereotypy pro mladé lidi a jejich vlastní prožívání silné důsledky.

Ve druhé části dostává kniha svému pojmenování „handbook“, a nabízí i zajímavé metody obohacující dosavadní způsoby zkoumání sexuality. Katie MacEntee a Sarah Flicker (s. 352) například představují participativní vizuální metody, jež podněcují spolupřetváření vědění v rámci výzkumného procesu přímo těmi, kdo spadají do zkoumané kategorie nebo populace. Ukazují tím potenciál participativních metod zejména při práci s marginalizovanými nebo jinak přehlíženými skupinami.

Třetí část knihy je věnována institucím sehrávajícím významnou roli v dětství a dospívání – médiím, rodině a vzdělávacímu systému. V rámci poslední kapitoly tak dostávají prostor kromě přehledu výzkumu o roli médií v sexuální socializaci dospívajících i témata pornografie nebo sexuální výchovy. Zvážíme-li stav sexuální výchovy v České republice, může být pro nás kapitola Sarah Garland-Levett a Louisy Allen (s. 521) věnující se roli touhy a potěšení v sexuální výchově velmi přínosná. Doufáme tedy, že v budoucnu bude kladen větší důraz na (nejen) ženskou sexuální subjektivitu a ak-

térství už v rámci výchovy během dětství a dospívání. Budoucnosti sexuální výchovy se věnuje i poslední kapitola obsahově i fyzicky objemné knihy od Mary Lou Rasmussen a Aoife Neary, jež se zamýšlí nad alternativními představami sexuální výchovy (s. 559).

Tato kniha jako celek je velmi podnětná, ale především potřebná. Děti a dospívající, dojde-li na téma sexu a sexuality, jsou často vnímáni pouze ve dvou rovinách. Buď jsou nevinná stvoření, vyžadující ochranu a držena před podobnými tématy v nevědomosti, dokud to jde, nebo jsou to naopak nezodpovědní, hormony zmítaní tvorové, jež je třeba naučit, co je vhodné, a co ne, zkrátka jim nastavit mantinely. Obojí má samozřejmě svůj genderový rozměr a je relevantní i vzhledem k věku dětí a dospívajících. Přesto tyto dva póly nenechávají mnoho prostoru pro autentické objevování vlastní sexuality, její reflexe a bezpečného prožívání v širším společenském kontextu. Právě proto je záběr od dětství až k dospívání, od rodiny k médiím a způsobům zkoumání daného tématu významný a do jisté míry i osvobozující. Popsané vlivy, instituce, situace a možnosti zažívají děti a mladí lidé naráz, ne odděleně, proto by takto komplexní pohled měl být něčím, co nebude dál formovat pouze výzkum, ale i politiky a vzdělávání.

A Reflection on the Interventionist Approach to Menstrual Management in the Global South¹

Aysha Farhana Chakkampully

Bobel, C. 2019. *The Managed Body: Developing Girls and Menstrual Health in the Global South*. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.

‘Menstruation is not new, but attention to it, at least in the scope and scale we see today is new.’(p.83)

Chris Bobel's *The Managed Body: Developing Girls and Menstrual Health in the Global South* sheds light on the history, ongoing debates, and practices in the field of Menstrual Hygiene Management (MHM). The author, an associate professor of Women's, Gender, and Sexuality studies at the University of Massachusetts in Boston, unlike her predecessors, demystifies some tenets of the existing body of knowledge, i.e. predominantly western feminist literature on the menstrual health and menstruators of the global south. The book, with compelling cover art showing a sanitary napkin

¹ The work was supported by the grant SVV 260 596 of the Faculty of Social Sciences of Charles University.